

II RIIGIKOGU

6. istungjärk. **Protokoll nr. 155 (31).** 1924 a.

II Riigikogu koosolek 11. novembril
1924 a. kell 5 p. l.

Kokku on tulnud 86 Riigikogu liiget.

Walitsuse looshis: Riigiwanem **Fr. Akel**, rahaminister **O. Strandman**, kohtuminister **R. Gabrel**, siseminister **Th. Rõuk**, teedeminister **K. Kark**, välisminister **K. R. Pusta**, põllutööminister **A. Kerem**, kohtuministri abi **A. Mahoni**, haridusministri abi **Fr. Mikkelsaar**, haridusministeeriumi teaduse- ja kunstiosakonna juhataja **G. Ney**.

P ä e w a k o r d :

1. Riigi 1924. a. kulude lisaelarwe nr. 2 — II lugemisel.

2. Weneaegiste pensionääride toetamise seaduse täiendamisseadus — töökaitse komisjoni ettepanek.

3. Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus — piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seaduse komisjoni ettepanek.

4. Walga linna administratiiv-piirkonna laiendamise seadus — II lugemisel.

5. Riigiasutuste töö koondamise seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.

6. Eesti wabariigi ja nõukogude sotsialistlikkude wabariikide liidu wahel sõlmitud posti, telegraafi ja raadiotelegraafi ning telefoni konventsioonide ja rahaliste posttransfertide wahetuse kokkuleppe kinnitamise seadus — väliskomisjoni ettepanek.

7. Eesti kultuurkapitaali seadus — hariduskomisjoni ettepanek.

8. Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse tühistamise seadus — rkl. M. Martinson'i ettepanek.

9. Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse muutmise seadus — II lugemisel.

10. Seadus eraadwokaatide kohta — III lugemisel.

11. Riigiteenistuse seadus — II lugemisel.

12. Tulumaksu muudatuste seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

13. Tulumaksu- seaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

14. Tulumaksu- seaduse osalise muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

15. Ristikheinaseemne kohta wälja-weotoli maksmapanemise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab esimees **J. Tõnisson**, pärast abiesimees **K. Wirma**.

Sekretäri kohal abisekretäär **J. Wain**, pärast abisekretäär **O. Köster**.

Koosolek algab kell 5.15 min.

1. Päewakorra Juhataja J. Tõnisson: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on Riigikogu liigetele kätte saadetud. Juhatuse poolt on ettepanek täiendada päewakorda I. päewakorra punktiga — Wabariigi Walitsuse koosseisu täiendamine. (H ä ä l e t a t a k s e.) N ä h t a w a e n a m u s e g a o n p ä e w a k o r d t ä i e n d u s e g a w a s t u w ö e t u d.

Enne päewakorra juurde asumist on sõna sekretäiril teadaande korras.

2. Teadaandmine Sekretäär J. komisjonidesse Wain: Riigikogule antud seaduseelnõude kohta. Riigikogu juhatus poolt on komisjonidesse antud järgmised seaduseelnõud:

1. 1925 aastal tegelikku kaitsewäetee-
nistusse wõtmise ja sellest wabastamise
seadus — riigikaitse komisjoni.

2. Laewakinnistusseaduse muutmise
seadus — üldkomisjoni.

3. Teadaandmine Riigikogule on teada, et sõjaministri esitise kohta Riigikogu liigete E. Priks'i, E. Luts'u ja A. Rimmel'i wahiallawõtmise asjus.

Riigikogule on teada, et sõjaministri poolt on tulnud järgmine esitis: „Siinjuures saates wälja-wõtet sõjaringkonna kohtu istumise protokollist kohtu määruse kohta 11. no-

wembrist Riigikogu liigete Elise Priks'i, Eduard Luts'u ja Aleksander Rimmel'i, keda süüdistatakse u. n. s. § 102, s. n. s. § 269 ja 273^a järele osawõtmises üle-eestimaalisest kommunistlikust salaorganisatsioonist, takistuse abinõu politseiwalwe muutmise ja wahiallawõtmise kohta, palun Riigikogult luba selle määrase täitmiseks."

Esitis on antud Riigikogu juhatuse poolt koosseisu komisjoni.

4. Teadaandmine kohtuministri esitise kohta Riigikogu liigete E. Priks'i, E. Luts'u ja A. Rimmel'i wahiallawõtmise asjus.

Peale selle on Riigikogu juhatusele tulnud kohtuministri poolt järgmine esitis: „Esitades siin juures ärakirjades Tallinna tähtsamate asjade I. jaoskonna kohtu-uuriija määrusi 10. no-

wembrist 1924 a. Riigikogu liigete Elise Priks'i, Eduard Luts'u ja Aleksander Rimmel'i wastutuselewõtmise kohta n. s. § 262, II. jaos ettenähtud süüteo ja nende wahiallawõtmise kohta, teatan, et nimetatud Riigikogu liikmed on tabatutena süüteo pealt wahi alla wõetud 10. nowembrist 1924 a. k. 13, ja palun põhi-seaduse § 49 põhjal Riigikogu nõusolekut nende wahiallawõtmiseks."

Esitis on antud Riigikogu juhatuse poolt koosseisu komisjoni.

5. Sõnawõtmised isiklikus asjus.

Juhataja **J. Tõnisson:** Enne päewakorra juurde asumist on sõna isiklikus asjas rkl. Soots'il. (J. Piiskar, is.: Hakka jälle ajalehti lugema.)

J. Soots (põl.): 6. nowembril sel aastal luges siitkohalt rkl. härra Amberg ette käsu wabariigi sõjawägedele 18. maist 1923 a. nr. 1821, nähtawasti selle otstarbega, et tõendada, et sõjawäe mehaanikatöökodade ülema ametisse nimetamine kuulub sõjaministri kompetensi, kes ka käesolewal juhtumisel kindral Silberg'i sellele kohale nimetanud.

See aga ei wasta tõele. Makswate seaduste järele kuulub see määramine Wabariigi Walitsuse kompetensi, kes kindral Silberg'i ka ametisse on määranud, nimelt otsusega 16. maist 1923 a. Sellel Wabariigi Walitsuse otsusel on tarwilikud allkirjad, Riigiwanem Joh. Kukk'ega eesotsas, ja käsk sõjawägedele

nr. 1821 ei ole muud midagi, kui selle Wabariigi Walitsuse otsuse wäljakuulutamise sõjawäele teadmiseks.

Tarwitan juhust sellele juurde lisada, et minul wäga hästi meeles on, et ükski nendest isikutest, kelle arwamist mina kindral Silberg'i kandidatuuri kohta küsisin — ja sellel alal ei piirdunud mina mitte ainult sõjaministeeriumi ametkondade juhtidega, waid kuulasin arwamist ka töösturite ringkondadest, isegi mõne Riigikogu liikme arwamist, kuid kuskilt ei kuulnud mina eitawat seisukohta.

Niisama wõin märkida, et kui wälja jätta seda asjaolu, et kindral Silberg omal ajal Wene põhja-lääne armees oli teeninud, missugust asjaolu keegi tagant järele olematuks ei saa teha, siis minu sõjaministeeriumi juhtimise ajal ei kerkinud üles andmeid, mis kindral Silberg'i oma ametis wähem kõlblikuks oleks paista lasknud, kui inseneer Amberg'i omal ajal inseneeriwäe walitsuse ülema tehnilise abi kohal.

Juhataja **J. Tõnisson:** Sõna on isiklikus asjas rkl. Raudkepp'il.

L. Raudkepp (krst.): Ühe kohaliku ajalehe pühapäewases numbris seisib neljapäewase koosoleku ärewuse kohta, et mina olewat seletanud, nagu oleks see ärew intsident olnud siis, kui mina waheaja kuulutasin. Mina ei hakka selle kohta pikemalt seletama, waid tuletan meelde seda, mis stenogrammides seisab. Stenogrammidest leiame, et need sõnad härrade Strandman'i, Hünerson'i ja Martinson'i poolt, mis ärewust tekitasid, olid öeldud enne, ning selle järele ütles juhataja: kuulutan waheaja. Läinud reedel Riigikogu koosolekul oli omawaheline kõnelemine selle üle, mis juhataja tegi waheaja kuulutamise ning koosoleku lõpetamise ettepaneku hääletamise wahe peal. Seal waieldi selle üle, mitu sammu mina olewat sel ajal astunud jne. Seda arwati minu seletuseks, ning wõeti ajalehte. Mina wõtsin siin sõna selleks, et seda ümber lükata. Tõestajateks on stenogrammide, et pärast waheaja kuulutamist wõi koosoleku lõpetamist mingisuguseid uusi intsidente ei olnud, ja terawused, mis mõlemilt poolt öeldi, olid warem öeldud.

Juhataja **J. Tõnisson:** Isiklikus asjas on sõna rkl. Amberg'il. (L. Jo-

hanson, sd.: Parem juba erikomisjon walida.)

O. Amberg (krst.): Austatud Riigikogu liikmed! Mina pean seda teadaannet, mida kindral Soots siin kindral Silberg'i nimetamise kohta ütles, niiviisi parandama: kui mina olin sõjaministeriumi juhiks, ütles minule isiklikult warustuswalitsuse ülem kolonel Rotberg, et kindral Silberg on wastu tema tahtmist nimetatud kindral Soots'i poolt sõjaministeriumi mehaanika töökodade ülemaks.

Mis edasi puutub kindral Soots'i üteluse kohta, kus tema minu wõimisi riwab, kui mina inseneeri osakonna ülemaks olin sõja ajal, siis selle kohta pean tähendama, et mina sain nimetatud sõjawägede ülemjuhataja kindral Laidoner'i poolt selleaegse warustuswalitsuse ülema kolonel Reiman'i ettepanekul inseneeri osakonna ülemaks, ja kolonel Reiman ei olnud igatahes minu nimetamise wastu mitte.

6. Wabariigi Walitsuse koosseisu täiendamine. Juhataja **J. Tõnisson**: Sel puhul on minul järgmist teatada: Riigivanemalt olen mina teadaande saanud, et wabariigi sõjaministri wabaksjäänud kohale asuda on oma nõusolekut awaldanud piiriwalwe walitsuse ülem kolonel-leitnant Hans Kurwits. Sellepärast on minul au Riigikogu poolt tehtud ülesande täitmisel Riigikogule esineda ettepanekuga wabariigi sõjaministri kohale ametisse kutsuda kolonel-leitnant Hans Kurwits. (J. Soots, põl.: Palun sõna.) Mille kohta? (J. Soots, põl.: Selle ettepaneku kohta.) Niisugusel puhul meil läbirääkimisi ei peeta. (J. Soots, põl.: Palun sõna hääletamise motiivide kohta.) Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Soots'il.

J. Soots (põl.): Põllumeeste rühm ei wõta praegusest walitsusest osa, järelikult ei wõi tema wastutaw olla ka selle eest, kuidas teda täiendatakse. Aga ühes ajalehes, nimelt tänases „Waba Maas“ seisab artikkel uue sõjaministri kandidaadi kohta, keda täna on ette pandud ministriks walida, kus muuseas on öeldud, et keegi põllumeeste rühma juhtiwatest jõududest, kes wabadussõja ajal kõrgel ko-

hal olnud, on seda kandidaati soowitanud. Sarnaseid isikuid, kelle kohta wõiks arwamine tekkida, on põllumeeste rühmas 3. Nimelt härra K. Päts, kes oli wabadussõja ajal sõjaministriks, siis härra kindral Laidoner, kes oli sõjawägede ülemjuhatajaks ja mina, olles ülemjuhataja staabiülelemaks. Nende kolme isiku nimel teatan, et keegi neist ei ole härra Hans Kurwits'it sõjaministri kohale soowitanud.

Juhataja **J. Tõnisson**: Wabariigi Walitsuse koosseisu ja üksikute walitsuse liigete walimine sünnib kodukorra § 104 põhjal lahtisel hääletamisel liht häälteenamusega. Sellepärast panen hääletamisele ettepaneku kutsuda sõjaministri kohale sennine piiriwalwe walitsuse ülem kolonel-leitnant Hans Kurwits. (Hääletatakse.) Härra Hans Kurwits'i sõjaministri ametisse kutsumise poolt on 30 häält, wastuhääli ei ole, — seega on kolonel-leitnant Hans Kurwits sõjaministriks ametisse kutsutud.

7. Riigi 1924. a. kulude lisaelarwe nr. 2. — II lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Piiskar** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri ja tekst:

Riigi 1924. a. kulude lisaelarwe nr. 2.

I osa.

WÄHENDAMINE.

Erakorralised kulud.

HARIDUSMINISTERIUM.

Peatükk IV.

Teaduse- ja kunstiosakond.

Tartu ülikool.

§ 1. Ehitused, ümber- ja juurdeehitused 5.500.000.—

II osa.

SUURENDAMINE.

Erakorralised kulud.

HARIDUSMINISTEERIUM.

Peatükk IV.

Teaduse- ja kunstiosakond.

Tartu ülikool.

Tartu ülikoolile kinniswara omandamiseks

5.500.000.—

III osa.

Käesolew riigi 1924. a. kulude lisa-eelarwe nr. 2 hakkab maksma tema wastuwõtmisega.

(Koosolekut hakkab juhutama abiesimees **K. Wirma**.)

8. Weneaegiste pensionääride toetamis- seaduse täiendamis- seadus — I lugemisel.

duse järele ei saanud toetust need sõdurite wanemad, kes wastawa Wene pensioniseaduse järele pensioni alla ei kuulunud. See korraldus oli sellepärast Wene ajal maksew, et Wenemaal rahu ajal ei wõetud mitte sõjawäkke üksikuid poegi ega perekonna toitjaid. Ilmasõja ajal muutus olukord, siis kutsuti kõik teenistuswõimulised isikud sõjawäkke teatud aastate wanaduseni ja selle läbi oleksid kaotanud sõjawäkke kutsutute wanemad ülespidamise wõimaluse. Sellepärast makseti ilmasõja ajal neile wanematele perekonna toetusraha ja see kord makswate Wene seaduste järele oleks kestnud sõja lõpuni, kunni rahu jaluleseadmiseni. Kuidas Wene ajal seda oleks lahendatud, on raske öelda, aga meil on selles küsimuses raskusi ette tulnud ja sellepärast on mitmed maakonnad kui ka linnad pööranud töö-koolekandeministeeriumi poole. Wastawalt sellele ongi esitatud Wabariigi Walitsuse poolt käesolew seaduseelnõu, nimelt weneaegiste pensionääride toetamis- seaduse täiendamis- seadus, mille järele määratakse toetust ilmasõjas surmasa- nud wõi teadmata kaduma läinud sõdu-

rite wanematele, kui neil teisi toitjaid ei ole.

Töökaitse komisjon, läbi arutades ja läbi waadates selle seaduseelnõu, wõttis ta muutmatalt wastu. Teen ettepaneku seaduseelnõu esimesel lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääle- tatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu esimesel lu- gemisel wastu wõetud.

9. Piirituse ja alko- holiliste jookide müügi seadus — I lugemisel.

Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seaduse kom- misjoni aru- andja **R. Penno**: Piirituse ja alkoholi- lise jookide müügiseadus oli arutusel esi- teks rahaasjanduse komisjonis, kelle et- tepanekul Riigikogus erikomisjon selle seaduse läbiwaatamiseks moodustati. Sea- dus ise, mis Wabariigi Walitsuse poolt esitatud, käsitab makswa piirituse ja al- koholiliste jookide müügikorra muutmist selles mõttes, et praegumaksew tsheki- süsteem, mis õieti ajast ja arust maha jää- nud ja äraiganenud, ära kaotatakse ja selle asemel seatakse sisse piirituse ja wiina- müügi wabamüük. Põhjendusena on Wa- bariigi Walitsuse poolt selle kohta sele- tuskirjas toodud järgmised motiivid. Esi- teks tshekkide wäljaandmine ei ole oma otstarbet suutnud täita, neid on wäga palju järele tegema hakatud ja teiseks — tshekkide kirjutamine ja wäljaandmine sünnitab asjata kantselei kulu ja otstar- bet, et müüki piirata, ei saada mitte kätte. Siin pean tähendama, et selle mõt- tega on leppinud ka meie karskustegela- sed ja nende poolt selle wastu komisjo- nis waieldud ei ole.

Peale selle käsitab Wabariigi Walit- suse poolt esitatud seadus palju täieliku- malt seda korda, mis senni mitmes sea- duses laiali pillatud oli alkoholiliste joo- kide müügi kohta. Komisjon, seaduse- elnõu läbi arutades, ühines temaga pea kõigis sisulistes osades, tehes mõned üksikud sisulised parandused, mida lubatagu siin weel kord meelde tuletada.

Esimese paragrahwi juures on laiendatud riigi poolt wäljaantud wiinamüügi õiguse saajate liiki sellega, et selle alla on lubatud wiia ka seltse, nimelt „eraisikute“ asemel on wõetud „eraettewõtted“.

§ 3-a p. 4 esineb variandina, kuna selle punkti sissewõtmisel hääled poolene-sid. See punkt käsitab erisüsteemi alu-sel ellukutsutawate ühingute õigust müügi-kohti awada. Need, kes seda punkti nõudsid seadusesse wõtta, kinnitasid, et see ainult anda õigust sarnaseid seltse asutada. Teised, kes selle wastu olid, se-letasid, et praegumakswate seaduste põh-jal igasuguste seltside loomine lubatud ja siis ka Göteborgi süsteemi alusel tegut-sewate ühingute loomine wõimalik on ja kuna juba § 1 kõigile eraettewõtetele õi-guse alkoholi müügiks lubab, siis oleks ülearune eriseltside liike siin weel üles lugeda.

Muudeti ka selle paragrahwi märkus. Nimelt oli Wabariigi Walitsuse poolt esi-tatud märkus esimene sel kujul, et alkoho-liliste jookide müügikohtadel lubatud on ka kauplemine teiste kaupadega, peale alkoholi. Komisjonis tuldi aga arwami-sele, et see wast liiga lai wõimalus oleks, nimelt wõidakd siis igasugustes söögi-ja würtspoodides wiinamüük sisse seada. Komisjon lubas sellekohase õiguse ainult esimese ja teise järgu kauplustele. Kommis-jon muutis ka lubaandmise korda alkoholi-liste jookide müügikohtade awamiseks, nimelt oli Wabariigi Walitsuse poolt esi-tatud seaduses ette nähtud, et wäljawii-dawate jookide müügikohtade awamisel ainult aktsiisi peawalitsuse ja politsei peawalitsuse kokkulepe tarwilik on. Oma-walitsuste käest seda luba küsida tarwis ei ole, nagu praegu. Komisjon arwas, et praegumaksew kord selles mõttes siiski väga otstarbekohane on, et omawa-litsused, kohalikka olusid silmas pidades ja otsekohe kohaliku rahwa huwidest wälja minnes wõiksid siin kaasa kõne-leda ja fikseeris selles osas ka praegu-makswa korra.

§ 10, mis käsitab nende müügikohtade kaugust üksikutest asutustest, see tähendab, kirikutest, koolidest jne., siin pidas komisjon tarwilikuks kaugust, mis Wa-bariigi Walitsuse poolt esitatud seadus-eelnõus oli, 100% wõrra suurendada ja ühtlasi täiendada nende asutuste nime-kirja, kus see kauguse nõue maksew oleks, wanadekodude, haigemajade, hoo-lealuste warjupaikade, lasteaedade ja rah-wamajadega.

§ 13. puudub Wabariigi Walitsuse eel-nõus. See paragrahw käsitab rahwa õi-gust koha peal, kohaliku rahwa hääleta-mise teel piirituse ja teiste alkoholiliste

jookide müüki keelata. See on nende komisjoni liigete poolt ette pandud, kes pooldasid neid ettepanekuid, mida kars-kusliidu esitajad komisjonis soovitasid. Nende ettepanekul on see paragrahw sisse wõetud. Komisjon oma enamuses ühi-nes selle paragrahwiga.

§ 15 esineb variandina. Pool osa komisjoni liigetest esitab selle para-grahwi sel kujul, nagu see Wabariigi Wa-litsuse poolt ette pandud, kuna aga teine osa tarwilikuks peab neid nõudeid, mis alkoholiliste jookide müügikohtade pida-jate kohta maksma pannakse, suurendada sellega, et ka nende kohta teatawate süü-tegude puhul aega, millal nende süütegude järele müügikohta awada ei saa, jällegi 100% wõrra suurendada soowiwad.

§ 20 esineb samuti variandina. Üks osa komisjoni liigetest peab selle para-grahwi ülearuseks ja soovitab teda wälja jätta. Teine osa aga loeb paragrahw 20-da selguse mõttes siiski tarwilikuks. See pa-ragrahw käsitab nimelt seda, et ettewõt-ted, kes alkoholiliste jookidega kauple-wad, kohustatud oleks neid jooke otse-teed omandama seaduslikult registreeri-tud müügikohtadelt.

§ 33 on tuntawalt muudetud. § 33-das käsitatakse alkoholiliste jookide müügi-keeldu teatawatel päewadel. Siin on komisjoni enamuse poolt keeld laienda-tud kõikide riiklikkude pühade ja kõikide nädalapühade peale, kusjuures laupäewal kell 12 müügikohad sulutakse ja kunni esmaspäewa hommikuini kella 10-ni kinni peetakse.

§ 36-da lõpulõige, mis käsitab kogu-kondade õigusi teatawate toimkondade walimiseks alkoholiliste jookide müügi-seaduse järele walwamiseks, puudub Wa-bariigi Walitsuse poolt esitatud eelnõus ja on siin esitatud kahes variandis. Üks osa komisjoni liikmeid sooviwad eriti selle seadusega kõwemat järelwalwet sisse wõtta, et ka omawalitsused wasta-waid toimkonde wõiksid luua. Teine osa komisjoni liikmeid, kes selle wastu, esitab variandi — wäljajätmiseks motii-widel, et see järelwalwe iseenesest kuu-lub aktsiisi ametkonnale ja politseile. Aktsiisiametnikkude ja politsei kohta on seaduses juba kindlad normid üles sea-tud ja nendest üleastumise puhul on wõi-malik wastutusele wõtta. On ka ette nähtud kindel kord, kuidas seda järel-walwet teostada. Käesolewas seaduses aga toimkondade kohta mingisugust korda

ette nähtud ei ole ja siin wõib kergesti wõimupiiridega segi minna ja selle tõttu terve rida arusaamatusi juhtuda.

Need oleksid suuremad muudatused, mis komisjon selles seaduseelnõus ette wõttis ja mina teen piirituse ja alkoholistide jookide müügiseaduse komisjoni nimel ettepaneku seaduseelnõu I lugemisel wastu wõtta.

A. Tamm (rhsw.): Lugupeetud rahwaesitajad! Teile esitatud seaduseelnõu kannab pealkirja: Piirituse ja alkoholistide jookide müügi seadus. Selle seaduse juures tegi kauemat aega tööd erikomisjon ja komisjonis arutusel olewad küsimused, meeoleu ja sagedasti isegi terawused, mis ei puudunud, näitasid, et see seadus peaks teist pealkirja kandma ja nimelt: „Alkoholismi wastu wõitlemise seadus“, sest seda peab ta tõesti olema. Meie walitsus, kes oma kätte piirituse ja kangejookide müügi monopooli on wõtnud, on niisugusesse seisukorda sattunud, missugust meie õigusega tragöödiaks nimetada wõime. Minu härrad! Kas see ei ole tragöödia, kui kaupmees paneb kaubad akna peale wälja ja ise sunnitud on kaupa laitma. See on tõesti tragöödia. Riik kaupleb wiinaga, aga ta peab seda kaupa laitma. Mina ei taha sellega riigile mitte etteheiteid teha. Meie ei suuda ühe hüppega muuta elu, see on tõsi. Meie oleme seotud mitmetpidi selle kasuga, mida alkoholistide jookide müügist saame. Aga üks on tõsi, et see seadus on esimene samm selleks, et meil tuleb tõtata riikliku abiga ja ühiskonna toetusega keeluseaduse poole. See on möödapääsematu, mu härrad!

Komisjonis tuli kaks woolu ilmsiks. Meie wõime neid nimetada — ühte — tagasihoidlikkude wooluks, teist — käremeelsete wooluks. Ühed ei tahtnud ühel wõi teisel põhjusel kangejookide müügiaga piirata ja tõkkeid ette tõmmata alkoholi müügile, kuna teine wool selle poolt väga tugewasti wälja astus, et niipalju, kui wähegi asjaolud lubawad, tõkkeid alkoholi müügile teha ja piirituse tarwitamisele kindlad piirid ette tõmmata. Kõik karskusepoolehoidjad isikud wõiwad siiski teatud rahuldustundega tõendada, et midagi kätte on saadud. Selles seaduses on kaks väga tähtsat punkti, mida rõõmuga wõib terwitada. Esimene punkt on kohalik keeluseadus, mida see seadus ette näeb, ja mille suhtes meie, wõib

olla, õigusega öelda wõime, et meie wiimaste riikide hulgas oleme. Kui ma teile ette kannan need riigid, kus kohalik keeluseadus maksma pandud, siis näeme selgesti, et meie oleme kaunis hiljaks jäänud. Nimelt on keeluseadus maksmas Rootsis, Leedus, Poolas, Hollandis, Belgias, Rumeenias, Austrias, Uues-Seelandis ja kombewiisi Daanis ja oli enne seda riikides, kus praegu juba täielik keeluseadus maksab, nagu Ameerika-Ühisriikides, Kanaadas, Norras, Soomes, Islandis ja Ferrari saartel. Minu härrad, teie näete, et terve hulk riikisid meist ette on jõudnud, ja kui meie tahame nende riikide presse astuda, siis peame kohaliku keeluseaduse wastu wõtma. Sellega anname luba rahwale üles näidata, kas ta tahab tõsiselt karskuse poolt olla wõi mitte.

Teine punkt, mida wõime terwitada, on müügiaja piiramine. Teie mäletate, kuidas siin härra Lattik ükskord kõne pidas ja väga wärwikalt ning kujukalt ette kandis, kuidas selle tõttu perekonnad ja inimesed halwemini elawad, et kõrtsid liig kaua lahti on. Oleks soowitaw, tema arwates, et kõrtsid laupäewal kella 2-ks saaksid sulutud. Oleks soowitaw, et laupäewadel joogikohad juba kella 12-st kinni pannakse, et need kopikad, mida inimesed raske töö ja waewa eest on teeninud, vähemalt kõrtsist mööda weereksid ja ikka perenaise kätte satuksid. Meie oleme määranud, nagu kuulsite: joogikohad olgu sulutud laupäewal, — kella 12 kunni esmaspäewa kella 9-ni. On olemas isikuid, kes arwawad, et seda Riigikogu ikka wastu wõtta ei saa. Noh, siis seda ma küll nüüd ei usu, et ta täiesti kärbib. Wähemalt laupäewal kell 12 pannakse müügi kohad ikkagi kinni, siin on mul 100% usku ja selles mõttes austan ma väga Riigikogu arwates, et ta seda küsimust tõsiselt wõtab ja selle poolt hääletab, et laupäewal kõrtsid kell 12 sulutakse. (Chr. Kaarna, tõer. wähehüüe: Wõib ju ka kell 2 suluda.) Teie wõite ju ka edasi lükata kunni kella 1-ni ehk kella 2-ni, sest wabrikud pannakse kell 2 kinni. Üks väga tähtis moment, mida meie, karskuse poolehoidjad, heameelega selles seaduseelnõus oleks näinud, on see, et Göteborgi süsteemi alusel tegutsewate ühisuste iseloom ja nende kohta käiw seadus oleksid wastu wõetud. See aga lükati tagasi ja sellepärast jäi see ilus moment ära. Sellest hooli-

mata teen mina II lugemisel kõik tarwilikud ettepanekud. Meie, karskuse poolehoidjad, oleksime weel heameelega näinud, et see kiusaw ja meelitaw mugawus, mis joomist teatud kenadusega katta ja iludusega warjata püüab, see on tants, laul ja muusika joogikohtades ära keelataks, sest see meelitab wäljastpoolt juurde ja awatleb pahale teole. See ettepanek ja reklaami-keelu ettepanek lükati aga tagasi. Nõuet, et joogikohtade awamislubade saamist peab kokkukõllasse wiima elanikkude arwuga, nagu seda tehakse notaariuse-kontorite awamisega ja apteekide awamislubade andmisega, ei pandud tähele. See korraldus, et teatud elanikkude arwu peale oleks I joogikoht, wiiks teatud mõõdukust joomisesse. Meie tahtsime ka näha seda, et kohalikud omawalitsusorganid ja ka karskusliit oma orgaanide kaudu wõiks kontroleerida joogikohtade peremehi ja müüjaid, et nad tegutsesid seaduslikult ja et wõiks igakord seadusrikkumise puhul sundida neid wastutusele wõtma. See punkt ei läinud läbi. Peab ühe asja peale weel teie tähelpanu juhtima, lugupeetud Riigikogu liikmed, nimelt et komisjoni on tulnud ligi 200 märgukirja mitmesuguste organisatsioonide poolt, nende hulgas wäga palju usu- lisi ühinguid. Need organisatsioonid saatsid oma protokollid ja otsused, milles nõutakse tungiwalt, et wõimalikult puhtkarskuse seisukoht seaduseelnõus maksma pannakse. Mina pean ütleva ühte, mida ma mitu korda olen toonitanud, aga nüüd pean ma kurbtusega alla kriipsutama, et minu hää on jäänud hüüdjaks hääleks kõrbes; nimelt — teie mäletate wäga hästi, et ewangeliumi lutheriusu sinod on täiskarskuse põhimõtte omaks wõtnud ja järelikult oleks siis ka loomulik olnud, kui lutheriusu kogudustelt rohkem märgukirju oleks sisse tulnud. Kahjuks pean ma aga ütleva, et palju rohkem on tulnud märgukirju kõiksugustelt lahkusulistelt seltsidelt, näiteks adwentistidelt, paptistidelt ja palwewendadelt. Mu härrad, ma ei tahaks kuidagi loobuda sellest seisukohast, et kui wexsel on alla kirjutatud, siis teda ka täitma peab. (J. Piiskar, is.: Palju wexslid läheb protesti, härra Tamm? L. Johanson, sd.: Waim on walmis, aga liha nõder.) Ma näen oma silmaga, et Riigikogu puhwetis on õlu sees. Ma nüüd munk ei ole, et nende peale, kes joowad, tormi jookseksin, aga ma näeks

siiski heameelega, et kristlaste laagrist ükski oma kätt õllepudeli järele wälja ei sirutaks, seega rahwale head eeskuju andes. Kui sinod niisuguse põhimõtte omaks on wõtnud, siis peab ta selle ka tõsiselt läbi wiima. Peab ütleva, et ühiskonna reageerimine selle seaduse puhul mitte nii tugew ei ole olnud, kui ta oleks pidanud olema, ka ajakirjanduses on wähe selle seaduse puhul sõna wõetud. Minu härrad, kui meie ajalehe lahti lööme, siis ei taha seda enam lugeda, tema kubiseb lõpmata kõiksugustest tapmistest ja wargustest ja igalpool wõetakse ikka julgustuseks wiina. Sellest peaks üle saama, ja karskusliikumisel on õigus lootale, et tema eestkätt toetust saab rahwasaadikutelt. (O. Köster, as.: Räägitakse, et märgukirjade kirjutajad julgustamiseks wiina wõtawad.) Kuulge, minu härrad, ei maksa ikka nii kahtlustada. Meil on see kahtlustamise waim Riigikogus sees, aga ta peaks nüüd siit lahkuma. Ma olen juba enne toonitanud ja luban enesele seda jälle täna teha, et minu arusaamise järele on see seaduseelnõu esimene samm selleks, et teatud aastate jooksul — wõib olla kulub weel selleks 10 aastat — keeluseadust maksma panna. Meil tuleb eeltöid teha keeluseaduse maksmapanemiseks. Ärge arwake, et karskustegelasi kartma panewad need sõnumid, mida meie igapäew kuuleme ja mida meie kuulsime erikomisjonis, nimelt et niipea, kui keeluseadus maksma pannakse, olgu wõi kohalik keeluseadus, tuleb salajane wiinawalmistamine ja igasugune samagonniajamine ja müümine, aga seda ei karda ometi Ameerika, ei karda seda Soome ega hakka seda kartma Rootsi, mikspärast peaksime siis meie kartma? Kaswab üles noorsugu, noored inimesed harjuwad ära igasuguseid ühiskondlikka läbikäimisi ja toiminguid ilma alkoholita tegema. See kõik wõtab aega, aga peasi ei ole mitte see, waid peasi on, kui inimesel julgus on tõtt rääkida ja tõele näkku waadata. Meie ometi ei karda seda, et on olemas ühelt poolt wargus ja igasugune wõltsimine ning anname teiselt poolt ikkagi seadusi wälja, mis neid pahesid püüawad kõrwaldada. Meie ei argumenteeri ometi sarnaselt, et siis tuleb jälle wargus, tulewad jälle kuriteod, kui meie paneme neid karistawa seaduse maksma. Meie ei ütleva, et kui meie tolli kõrgendame, et ühes sellega kaswab ju ka

kontraband. Muidugi ta kaswab, see on tõsi, aga meie peame tema vastu wõitlema.

Kõige tähtsam motiiv, mida wõiks keeluseaduse wastukaaluks tuua, oleks ikkagi see, et praegusel silmapilgul ei ole seda allikat, kust wõtta niisuguseid tulusid, nagu neid saab alkoholimüügist. Selle argumendiga peab leppima, sest meie tuleme minewikust, kus teatud ilmawaade, teatud harjumused walitsesid, ja need harjumused on mõjunud ka meie riigi eelarwe kokkuseadmise peale. See summa on meil eelarwes ja meie ei suuda ette kujutada, kust peaksid tulema need sajad miljonid, mis riik alkoholi müügist saab, aga teatud aastate jooksul — ütleme 10 aasta jooksul — on wõimalik küllalt Eesti majandust, laewandust ja kaubandust sedawõrd tõsta, et rahwas enam joomisega ei pruugiks riiki toetada, waid teeks seda oma ausa tööga ja õiglase maksuwiisiga. Meie ei taha ju ometi seda õigeks tunnistada, et iga joodik wõib omale vastu rindu lüües öelda — mina toetan ju riiki, sest kui mina ei jooks, kust saaks siis riik tulu.

Tihti wõetakse karskustöö vastu Riigikogu poolt muigamistega ja isegi teatud halwakspanemisega... (L. Johanson, sd.: Niisugust karskustööd küll!) Tehke Teie paremat, härra Johanson, ja mina olen esimene, kes sellele kahe käega alla kirjutab. Ei suudeta ju paremat läbi wiia, sest Teie nägite ju ise, missugused komisjonis tehtud ettepanekud olid, aga nad kukutati siiski kõik läbi. Ütleb ju Eesti wanasõna, et parem ikka pool muna kui tühi koor. (L. Johanson, sd.: See karskustöö liikumine meil Eestis ei kõlba kuhugi.) Ärge öelge mitte nii otsekohe, härra Johanson, ärge mõistke nii ägedalt hukka, see asi pole tõesti nii hull. (L. Johanson, sd.: Wiinajoomist keelatakse, aga öö otsa tantsitakse. Kas see terwisteiriku?) Karskusselts ei tantsi. (L. Johanson, sd.: Millest see karskusselts elab siis?) Mina tantsu ei ole kaitsenud, härra Johanson, ja ka karskusseltsid ei tantsi mitte enam, see oli wanal ajal, nüüd on see juba muutunud.

Nii on mul siis terve rida ettepanekuid, mida mina il lugemisel teen, ja siis Riigikogu, kui meie kõrgem seadusand-

lik kogu, näitab, kuidas tema nende peale reageerib.

L. Johanson (sd.): Ma ei loe omale ülesandeks selle seaduse üle kõnelda, kuid mina leian, et need ideed, mida härra Tamm, kui wana karskustegelane siin ette kandis, ei ole sugugi wastukõla leidnud selles seaduses. Härra Tamm peab üheks paremuseks, mida see seadus tooma pidawat, wiinamüügi keeluõigust, mis on antud kohalikkudele omawalitsustele, kuid see keeluõigus on antud ainult wäikemüügi kohta, kuna aga keelu alla ei käi riiklikud wiinalaad, wiinakeldrid, ning weini- ja likööriwabrikud jne. Ladudest wõib aga müüa igale ühele, kui üle 5 liitri korraga ostetakse. See on sarnane hulk, mida wõiwad ka üksikud inimesed osta, nii et keeluõigus ei ole ka mitte täielikult läbi wiidud. Mis puutub piiramistesse — joogikohtade sulgumisesse laupäewadel ja pühapäewadel, siis ka see ei edenda meil karskustööd, waid wõib edendada salawiinakauplemist. (E. Weberman, rhsw.: Ega see asi nii hullei ole, teiste riikide kogemused on seda näidanud!) Mis teiste riikide kogemustesse puutub ja sellesse, mis nad on näidanud, siis kui neid kogemusi meie riigis ette kantakse, ei wasta nad sagedasti tegelikule elule. Kui Teie olete käinud, näiteks Soomes, siis Teie peate teadma, et seal wähem ei jooda, kui Eestis. Seda wäidet keegi tõendada ei saa, et Soomes wähem joodakse, kui Eestis.

Kui tahetakse wiinajoomise küsimust lahendada, siis minu arwates ei wõi siin kahte walikut olla. Emba kumba, kas täielik keeluseadus, wõi jälle siis wiinamüük korraldada nii, nagu see kõige otsustarbekohasem on. Selles seaduses mingisuguseid paremusi karskuse edendamiseks näha ei ole, sest see on seadus, mida on wälja töötatud alkoholiliste jookide müügi korraldamiseks. Selles korralduses on isegi kaugemale mindud kui praegumaks wase seaduses, nii näiteks antakse wiinamüügi load wälja kolme aasta peale. See seadus minu arwates ei tohiks meie karskustegelastes mingisuguseid sarnaseid lootusi ellu kutsuda, nagu neid härra Tamm ette kandis. Ei too tema mingisugust parandust, waid minu arwates on see seadus oma praeguses kujus weel halwem, kui praegumaks wase seadus ja wõib weel rohkem joomist edendada.

C. Schilling (sks.): Meine Herren Abgeordneten! Das vorliegende Gesetzprojekt hat zunächst eine finanzpolitische und eine wirtschaftspolitische Seite, da es auf das engste mit der Frage der Kultur der Bodenfrüchte bei uns, der des Kartoffelbaus, verknüpft ist; in seiner zweiten Hälfte aber will es zum Sittengesetz werden. Wenn wir an dieses Gesetzprojekt herantreten und zu ihm Stellung nehmen wollen, so sehen wir, dass auf der einen Wagschale die Einnahmen, die der Staat aus dem Spiritusmonopol bezieht, besonders die Akzieseeinnahmen, liegen, auf der anderen aber die selbstverständliche, moralische Verpflichtung des Staates, die gewiss keineswegs vernachlässigt werden darf, das Volksleben schädigende Momente, im vorliegenden Fall die Gefahren des übermäßigen Alkoholkonsums, zu bekämpfen. Wenn wir nun aber die Erfahrungen, welche die Nachbarstaaten mit totaler oder auch teilweisem Alkoholverbot gemacht haben, betrachten, so ergibt sich, wenigstens so weit es mir gelungen ist, mich mit dem diesbezüglichen Material bekannt zu machen, dass die Resultate, die bei der Bekämpfung des Alkoholmissbrauches auf diesem Wege gemacht worden sind, keineswegs den gemachten Aufwendungen die Wage halten. Wenn wir bei uns nun ein Totalverbot oder auch nur lokale Verbote einführen würden, so würden wir infolge unserer geographischen Lage einen ganz besonders schweren Stand haben und es würde uns trotz aller Bemühungen sehr schwer fallen, dem Alkoholschmuggel die Spitze zu bieten. Die Nettoeinnahme, die die Staatskasse gegenwärtig durch den Spiritusverkauf erhält, macht, so viel ich weiss — der Herr Finanzminister wird meine Zahl vielleicht korrigieren — etwa 1 Milliarde Mark aus, wobei ich die Summen, die aus Steuern usw. einlaufen, nicht mitrechne, da sie wohl für die Verwaltungsausgaben aufgehen. Wie gross der Ausfall an Einnahmen bei Annahme dieses Gesetzes durch Einschränkung des Alkoholverkaufs sein wird, lässt sich nur an der Hand einer Wahrscheinlichkeitsberechnung berechnen und man kann ihn wohl mit 25% oder 250 Millionen Mark veranschlagen. Wenn dann die 200 Brennereien, die jetzt im Durchschnitt 150.000⁰ brennen, gleichfalls einen Rückgang von 25% durch Verringerung

des Konsums erfahren werden, so wird sich ferner auch ein entsprechender Ausfall an der für unsere Landwirtschaft so notwendigen Brage ergeben, und im Resultat werden aus dem Auslande Düngsalze für einen Betrag von 5 Millionen importiert werden müssen. Diese Zahlen, meine Herren, sind geeignet, ernste Bedenken hervorzurufen und sollten uns veranlassen, hier nicht leichter Hand eine Entscheidung zu treffen und dies Gesetzprojekt ohne eingehende Berücksichtigung unserer finanziellen Lage anzunehmen. Ich proponiere daher, das Gesetzprojekt, bevor wir es annehmen, der Finanzkommission zur Begutachtung zu überweisen.

M. Martna (sd.): Wäga austatud Riigikogu liikmed! Et käesolew seadus meil wiinajoomist wõiks kitsendada ja joogipruukisid põhjalikult reformeerida, seda müdugi ei wõi eeldada. Ta ei ole ka sugugi walitsuse poolt selles mõttes wälja töötatud, waid temal on koguni teised sihid, see on — wiinamüümist weel rohkem hõlbustada, wiina weel hõlpsamini rahwa kätte toimetada. Kui komisjoni istumiste alguses komisjoni enamuse poolt selle peale rõhku pandi, et tarwis oleks seadusega, isegi sel kujul, nagu ta sisse antud, wähegi joomakombeid tagasi tõrjuda ja seadusele joomise laiendamise wastast iseloomu anda, siis kadus komisjoni liigete seas — arutamisel edasi jõudes — poolehoid selle wäite wastu ikka rohkem ja rohkem. Seaduseelnõu sai niisuguse kuju, nagu tal praegu on. Et see seadus niisugune oleks, mille waral wõiks wiinajoomist kokku suruda, seda ei usu mina ka mitte. Kui komisjoni liikmed, need, kes wiinajoomise wastu abinõusid tarwitusele soowisid wõtta, kui nad siiski oma lootusi maha ei pannud, siis rehkendasid nad wähemalt osalt sellega, et Riigikogu, kus seadus lõpulikult wastu wõetakse, nõus oleks nende komisjoni liigetega, kes komisjonis wiinajoomise laiendamise wastu wõidelda tahtsid, käsikäes tööd tehes neile siin appi tuleks, ja seadusele niisuguse kuju anda aitaks, missugust nemad tarwilikuks peawad. Minu eelkõneleja, lugupeetud härra Schilling, tähendas selle peale, et seadus on wastu wõetud ilma selle peale rõhku panemata, kuidas riigi rahaasjad sellejuures arenewad. Kahtlemata on see wäga tähtis

küsimus, riigi rahaasjade kordaseadmine wõi sissetulekute nõutamine, ja eriti tuleb weel silmas pidada, et wiinamüügist mitte ainult riik, kui kõrgem orgaan, sellest enesele suuri sissetulekuid saab, waid et suuremalt osalt ka meie suuremad ja wähemad kogukonnad wiinamüügist omale sissetulekuid ammutawad, siis on sellest seisukohast waadates asi väga tähtis, kuid ka väga täbar. Ja väga täbar on see nimelt sellest küljest, mis alkoholismi wastu wõitlemisesse puutub, sest tema teeb selle wõitlemise väga raskeks. Ma arwan, et härra Schilling minuga ometi selles ühel arwamisel on, et tähtsam, kui silmapilkne majanduslik seisukord wõi riigikassa seisukord on meie rahwa tulewik! Kui meie rahwa tulewikku silmas peame ja nõnda tegutseda tahame, ning kui meie suurt hädaohtu õigelt hindame, mida alkoholism meie rahwaelus tähendab, siis ei tohiks see meid tagasi hirmutada, et alkoholismi wastu wõitlemine, wõib olla, riigile ja kogukonnale rahaliselt sissetulekuid enam niipalju ei wõimalda, kui see senni on sündinud. Sellest ei tohi endid hirmutada lasta. See tähendaks küll pööret, kuid mitte pahe-muse, waid paremuse poole! — Mina lugupeetud parteisõber tähendas, et tema teades Soomes, keeluseadusest hoolimata, sugugi vähem ei jooda kui meil. Mina julgen Riigikogu liikmele härra Johanson'ile siiski wastu waielda ja öelda, et see tõsi ei ole. Hoolimata sellest, et Soome organiseeritud rahwuswahelise piirituse salakaubanduse wastu wõitlema peab, wõib siiski öelda, et seal palju vähem wiina juuakse kui meil. Ma ei ole küll selles asjas asjatundja statistik, kuid asjatundjad, ja Soomes neid sel alal on, on sarnaseid wäljarehkendusi teinud ja nendest on keeluseaduse häid tagajärgi näha. Soomes on, nagu näiteks professor Laitinen arwamisel, et Soomes hoolimata suurest sisse wedamisest siiski vähem juuakse kui Eestis. Hoolimata sellest, et enne, kui Soomes weel keeluseadust ei olnud, hoolimata sellest, et Soomes purjus inimesi uulitsatel näha oli, tunnistate Soome ometi maaks, kus vähem joodi enne maailma sõda, waatamata selle peale, et seal ka sel ajal salapiirituse sissewedu täitsa raugenud ei olnud. Ka praegu juuakse seal wiina palju vähem kui meil, selles olen mina üksna kindel. — Härra Schilling juhtis tähelepanu selle peale, et Eesti on loomu-

poolest tüübiline kartulimaa, kartuli- ja ka piirituse walmistamise maa. Meie oleme aga ühtlasi oma kartulikaswatomisega ja piiritusewalmistamisega niisuguses seisukorras, et meie piiritus poole kallim on kui mujalt sisseweetaw piiritus. Tähendab, meil oleks kasulikum piiritust mujalt osta, sest meie oma tuleb meile poole kallim kui wäljamaa oma. Minu arwamise järele peaks wõimalik olema neid soolasid, mis piiritusewalmistamisel kartulist praagana sõnnikuks saadakse, ja mis jälle maale wäetuseks läheb, ka teisel wiisil maapinnale tagasi anda. Soome ei ole wahest nii tüübiline kartulikaswatomise maa kui meie, aga Soome on igatahes tüübilisem karjakaswatomise ja piimaproduktide walmistamise maa, kui meie oma. Soomes walmistatakse wõid ja saadakse rohkem piima ilma praagata, ilma piiritusewalmistamise jätisteta, kui meil. Kui siin Daanimaad näitena ette tuuakse, siis peaks ka seda silmas pidama, et Daani, hoolimata sellest, et seal nii tihedalt piirituswabrikuid ei ole, ja et Daani põllumehed praaka sellel määral tarwitada ei saa, kui Eestis, on seal niihästi põllukultuur, kui ka piimaasjandus kõrgemal astmel kui meil. Nii siis, minu arwates, ei tohiks see wäide, et meie maa õnnetul kombel piiritusepõletamise maaks on saanud, põhjust anda, et meie maa alaliselt wõi ette ära nägemata tulewikuski sellele alusele jääks. Meie peaksime, kui meie tõesti kartulikaswatomise juurde jääme, mis aga, ligemalt asja peale waadates, kuigi tulutoow ei ole, sest asjatundjad tunnistawad, et tänawu kartulist kõigest kolm seemet saadud, kuna kõige paremal korral kartulid wõiwad anda 5 seemet, teisi kartuli kasutamiswõimalusi otsida. Ma ei ole selles asjas asjatundja, aga asjatundja seisukohalt waadates, nagu ma olen kuulnud, ei näi kartulismaak meil mitte väga suur olewat. Aga ka sel korral, kui meie kartulikaswatomusest mitte loobuda ei wõi, peame teisi kartuli tarwitamise wõimalusi otsima. See on meil paratamata waja, kui me oma rahwa kõlblist ja waimlist seisukorda tõsta tahame. Eriti praeguses olukorras, kus meie majanduslikult rasket ajajärku üle elame, kus suured rahwahulgad toitusolude ja ülepea majanduslikkude raskuste all kannatama peawad, peaks see igal rahwaesitajal ja rahwasõbral tõsine küsimus olema, kuidas olukorda parandada,

et mitte ikka edasi suuri summasid alkoholi peale ära ei raisataks. On ometi selge, et need summad kõigiks produktiivseteks väljaanneteks kadunud on! Need summad, mis rahvas wiina peale välja annab, on kaduma läinud toitmise suunas, on kaduma läinud riiete wõi kehakatte suunas, on kaduma läinud parema korteri suunas. Ja kui meie tahame nende ja teiste wiltsuste ja kõige pahede vastu wõidelda, siis on üks tee sellele wõitlusele, nimelt see, et meie ka alkoholismi vastu wõitlema hakkame. Mina hääletan igatahes selle seaduse I lugemisel wastuwõtmise poolt selles lootuses, et Riigikogu seaduse enne lõpulikku wastuwõtmist, see on teisel ja kolmandal lugemisel parandab.

J. Lattik (krst.): Wäga austatud Riigikogu liikmed! See seadus on oma loomu poolest õieti väga tõsine seadus. Teda on juba Asutawa Kogu päewist ette valmistatud. Igaüks, kes meie rahwa wiltsust ja puudust näeb, see peab tunnistama, et suureks puuduse ja wiltsuse allikaks, iseäranis just kehemale rahwale, on wiinajoomine. Meie praegune korraldus, mis meil olemas, on nagu teada, halb, aga ka see uus seadus, mis pikaliste waidluste järele walmis saanud, ei suuda wist küll kedagi rahuldada, kes karskuse aate eest wõitleb. Ta on juba imewiisil tekkinud, teda on wälja töötanud Riigikogu komisjon... (M. Martna, sd.: Wabariigi aktsiisivalitsus on ta wälja töötanud!) Seda halwem seadusele. Aga temal on kõrwalt nõuandjaks olnud meie karskusliit. Mina olen siin parlamendis alati karskusmeeste ettepanekute eest seisnud, aga tegelik elu näitab siiski, et sealt sagedasti ettepanekud tulewad, mis meie karskusele ainult raskuseks on. Kahetsen väga, et ma seda nii awalikult pean ütleva. Härra Tamm heitis siin ette, et näiteks luteriusu kirik ei ole protestisid saatnud komisjonile, ma leiian aga, et see väga õige on, et protestid sinna ei ole saadetud, sest meie näeme, kuidas karskusliit ikka kirjalikka proteste awaldab, ikka küsib ja ikka kirjutab midagi ning häält korjab ja seda wiisi tegutseb. Kuid mitte selles ei seisa wõitlus wiina vastu, kuipalju keegi wiinakomisjonile sedelid ja proteste saadab, waid luteriusu kirik wõitleb teisel teel selle pahe vastu, ta wõitleb alati

wiina vastu oma terwe tegewusega. Kui seda seadust põhjalikult waadata, siis oleme jõudnud kõige kardetawamale kohale — mille peale ma alati tähelpanu olen juhtinud — waba kõrtsini, sest wiin on nii osaw, et ta oskab enesele väga ilusaid seadusi muretseda ja teid lahti murda. See seaduseelnõu wiib meid waba kõrtsini. Ma ütlen, lugupeetud Riigikogu liikmed, et selle seaduse esitamisel on tegemist kahe asjaga. Ühelt poolt on siin tegemist rahwamajandusega: riigil on raha tarwis, ja teiselt poolt on siin tegemist inimestega, kes ennast nii öelda, riigi teenistuses surnuks joowad. Kunagi ei saa seadust walmistada, mis mõlemaid pooli rahuldaks. Meie oludes tullakse alati riigi majandusega wälja ja sellepärast ei saa wiina vastu wõitlemise seadust nõnda walmistada, et ta meid meie oludes tõesti rahuldaks. Ma olen siiski selle poolt, et selle seaduse I lugemisel vastu wõtame ja II lugemisele läheme ning üksikuid parandusi teeme, mis seadust rohkem wiina wastaseks teewad, arwan aga, et sellele walitsuse esitajad vastu hakkawad. Kui meie aga seaduse sarnasel kujul vastu wõtame, nagu see meile on esitatud, siis on see wiinale suureks plussiks, sest siis on ta ka parlamendis seadusliku kaitse saanud ja nüüd wõib tema täie õigusega edasi woolata. Ma pean ütleva, et ma sellest seadusest mitte väga palju ei looda.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **R. Penno**: Härrad Riigikogu liikmed on seda seadust õieti arwustanud karskuse seisukohalt. Ma kuulsin, et ainult härra Schilling arwustas seda seadust puhtriigimajanduslikust seisukohast. Karsklastel on muidugi sellest seadusest wähe, minu arwamise järele rahuldaks neid täielik keeluseadus. Keeluseadust ei ole nad aga ise julgenud nõuda, sest et see on nende arwamise järele ka warajane ja sellepärast, et see sõjaajal meil maksew oli ja sel ajal, kui keeluseadus meil maksis, löi nõndanimeetatud „samogonni“ walmistamine kõige suuremale õitsele ja salakõrtsid tekkisid kui seened. Mina lootsin, et härrad Riigikogu liikmed arwustawad seda seadust... (L. Johnson, sd.: Ega seened nii kergesti ei tule!)... riigimajanduslikust seisukohast. Peasjalikult on kogu arwustamisel siin karskuse külge

silmas peetud. Käesolew seadus piirab joomist tuntawalt, kui ta wastu wõetakse. Praegu on restoraanid awatud ka püha-päewiti, nüüd keelatakse see aga ära. (J. Piiskar, is.: Kus siis juuakse, kui restoraanis ei saa.) Waadake, härra Piiskar, see on halb, et kui restoraanid sulutakse, siis läheb joomine koju ja salakõrtsidesse. Ma ütlen, sellelt seisukohalt ma arwustust ei ole kuulnud, ja mina arwan, et need karsklased, kes sellest seadusest rohkem soowivad saada, wõiwad seda seadust II lugemisel weel igatahes kitsendada, ehk küll minu arwates siis oleks juba soowitaw täielik keeluseadus maksa panna. Selles seaduses on juba äärmuseni mindud. Kohalik keeluseadus on lubatud. Omawalitsused wõiwad oma otsustega täiesti ära keelata igasuguse wiinamüügi. (K. Kornel, rhw.: Ega see ei tähenda weel, et ära keelatakse, kui keelamine lubatud on.) Ma ütlen, et kui seadusega soowitakse neid keeldusid weel rohkem laiendada, mina isiklikult jagan küll seisukohta, et keeldudega midagi kätte ei saa. (K. Kornel, rhw.: Saab küll kätte.) Keeldudega ei saa kätte, et alkoholimüük täiesti ära kaoks, seda on meile sõjaaegne keeluseadus näidanud, ja meil tuli Asutawa Kogu päewil wiinamüük legaalseks teha, ja põranda alt wälja tuua. Ja kui soowitakse nüüd jälle seda põranda alla wiia, siis on see wäga halb. (J. Lattik, krst.: Las juua põranda all, seal on hea neljakäpukile käia.) Komisjoni nimel mina härra Schilling'i ettepanekuga ühineda ei saa, kuid sisuliselt olen mina tema ettepaneku poolt, et rahaasjanduse komisjon selle seaduse läbi arutaks. Ma ütlen, et käesolewal seadusel puudusi on, aga puudusi ei ole tal mitte sellest küljest, nagu härrad karsklased on arwustanud, waid wõib olla, teisest majanduslikust küljest.

Juhataja **K. Wirma**: Ettepanek on tehtud rkl. Schilling'i poolt piirituse- ja alkoholiliste jookide müügiseadus anda rahaasjanduse komisjoni arutamiseks. Aruandja on ettepaneku teinud seadust I lugemisel wastu wõtta. Hääletamisele tuleks kõigepealt rkl. Schilling'i ettepanek, ja kui see peaks tagasi lükatama, siis tuleb hääletamisele komisjoni ettepanek. Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Jõeäär'il.

A. Jõeäär (sd.): Wäga lugupeetud härrad rahwasaadikud! Mina ei saa mitte olla selle poolt, et ühe halwa seaduse asemel, mis meil praegu maksew on, weel halwem seadus maksa panakse. Ja selle tõttu hääletan mina selle seaduse wastu tema I lugemisel ja loodan, et nende samade motiividega ühinedes seda teewad kõik need, kellel meie rahwa laialiste hulkade hea käekäik wähegi südame peal on.

Juhataja **K. Wirma**: Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Luur'il.

J. Luur (krst.): Austatud rahwasaadikud! Mina isiklikult hääletan härra Schilling'i ettepaneku poolt, et see seadus tuleb anda rahaasjanduse komisjoni uuesti läbiwaatamiseks. Asjaolu on selles, et ei käesolewas seaduses ega ka seletuskirjas pole meile näidatud, kui palju riik saab puhast sissetulekut piiritusmüügist ühelt poolt, ja teiselt poolt, kui palju riigil tuleb juurde maksta iga aasta wangimajade ja haigemajade ülalpidamise peale, kui palju tuleb maksta piirituse- ja wiinamüük meie rahwamajandusele selles mõttes, et üksikud isikud ja kodanikud riigile töowõime mõttes kaduma lähewad. Neid kalkulatsioonid ei ole minul olemas, keegi ei ole neid ette toonud, ja sellepärast on tingimata tarwilik, et finantsmõttes see seadus rahaasjanduse komisjonis läbi kaalutaks, ja sellepärast mina hääletan selle ettepaneku poolt.

Juhataja **K. Wirma**: Panen hääletamisele rkl. Schilling'i ettepaneku, anda käesolew seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 26 häält, wastu 30. (Hüüded: Sedelitega!) Palun sedelid wälja jagada. (Hääletatakse.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: Poolt on antud 40 häält, wastu 28 häält, I erapooletu, seega on ettepanek wastu wõetud ja otsustatud seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni anda.

10. Walga linna Omawalitsuse administratiiv-komisjoni aruandja O. Pärilinna **damise seadus** kannab ette ja — **II lugemisel** nähtawa enamusega wõetakse wastu seaduseelnõu pealkiri.

Walga linna administratiiv-piirkonna laiendamise seadus.

Aruandja O. Pärilin: Nagu teada, anti see seadus omawalitsuse komisjoni Riigikogu poolt 23. oktoobril sel aastal kaalumiseks, kas ei oleks võimalik Walga linna rahuldada vähema laiendamisega. Omawalitsuse komisjon, uuesti läbi waadates Walga linna administratiiv-piirkonna kawa, leidis, et Walga linnal ei ole kaswamise tendentsi nende talude suunas, mis leiti võimalikuks linna administratiiv-piirkonnast välja jätta ja nimelt Wiinuti talu — 53,18 tiinu; Kelli talu — 51,66 tiinu ja Uspili talu — 8,42 tiinu, pealegi on nende talude omanikud soowi awaldanud talusid maakonna administratiiv-piirkonda jätta.

Nende paranduste tagajärjel esitab omawalitsuse komisjon Riigikogule wastuwõtmiseks § 1 järgmises redaktsioonis:

„§ 1. Walga maakonnast, Paju wallast, eraldatakse ja wiiakse 1. jaan. 1925. a. Walga linna administratiiv-piirkonda maamõõtja Kaitso poolt 1923. a. walmistatud Walga linna administratiiv-piirkonna kawal kollase joonega piiratud linna ümbruse maa-alad järgmises suurus:

1. Puraküla	23,80 tiinu.
2. Hollerti maatükk	1,00 „
3. Putra „	4,50 „
4. Altweski maa	4,99 „
5. Surnuaed	1,75 „
6. Räni talu	70,14 „
7. Mäe-Rükeli talu	34,42 „
8. Ala-Rükeli talu osa	26,00 „

Kokku 166,60 tiinu.

M. Laarman (põl.): Omawalitsuse komisjonis wahetati selle küsimuse üle pikemalt mõtteid, kui palju tuleks vähendada ettepanud suuruses maa-ala, mis Walga linna juurde peab minema. Selle kohta awaldati mitmesuguseid arwamisi, kuid üldiselt oldi sellel seisukohal, et üldhuwid peaksid olema mõõduandwad ja et üksikute huwid peaksid jääma tahaplaanile. Tähendatud seisukohast välja minnes arutati asja. Peab siiski ütleva, et ettewõetud maa-ala vähendamine natukene wäiksemas piiris on sündinud, kui tarwilik. Need kaks talu, mis on mõeldud komisjoni otsusel välja jätta, on wähe. Omawalitsuse kom-

misjonis seletati üksikasjaliselt ja laiali-semalt, et Walga linnal sugugi tendentsi ei olla sinna poole kaswada, sest seal olla Lätimaa piir lähedal ning polla üldist kaswamist sinnapoole praegu sugugi märgata, Seal ei nähta praegu mitte ühtegi linna alewimajakest ehitama ja ei olegi ka loota, et tulewikus linn sinna poole wõib kaswada. Üksikud komisjoni liikmed jäid siiski seisukohale, et tuleks piir siiski sealt poolt määrata. Juba selle seaduseelnõu esimesel lugemisel pöörasin tähelepanu selle peale, missugusel määral kannatawad põllumajapidamised, kui nad jääwad linna administratiiv-piirkonda. Mäe-Rükeli talu — 34,42 tiinu, samuti ka Ala-Rükeli talu osa — 26,00 tiinu on praegu elujõulised maaüksused ja meie ei tohiks mitte lubada, et nad häwitataks. See sünnib aga, kui nad linna alla satuwad. Minul on praegu jälle au meelde tuletada sedasama Pärnust, kuigi see wastmõnele ei meeldi. Ma tooksin sealt arwulisi näiteid, mis annawad wäga kujuka tõenduse selle kohta, missugusesse olukorda satuwad talud, kui nad linna alla lähewad. Ma tuletasin kord Rääma walda meelde, mis 1921. a. saadik on Pärnu linna alla läinud. Seal on kõik wäikesed talukesed, millel umbes 60—70 wkm. wõi paarikümne tiinu ümber maad jne. Maa on liiwane ja kõige suurem puhaskasurubla arw on talul 62. 1920. a. makseti maakonnale maksu 6 marka puhaskasurubla pealt. „Lõo“ talu maksis 342 rubla, aga linna alla minnes maksis see sama talu 1923. a. 7.583 marka. Kui soowitakse teada, kui suur ta on, siis pean ütleva, et tal on 78 wakamaad krunti. Siis Kura Juhan. Temal on wäikene põllupidamine, umbes 62 puhaskasurubla. Enne oli temal maksta 500 rubla ümber liikumata waranduse maksu maakonnale, nüüd aga 10.360 marka. Kui arwesse wõtta, et see kahehobuse maakene on, siis wõib iga põllumees ette kujutada, kui raskelt niisugused maksumäärad sarnast wäikest majapidamist koormawad. Ei ole mingisugust kahtlust, et kui satuwad praegusel korral Walga linna piirkonda üksikud talupidamised, siis ka neile samasugusel määral maksusid peale pannakse, mis nende talupidamiste elujõu välja kurnab.

Eelpool ettetoodud motiividel leian, et ei ole mingisugust tarwidust praegusel korral Mäe-Rükeli ja Ala-Rükeli talu Walga linnaga ühendada, waid nad peaks

edasi jääma oma maakonna alla. Selles mõttes teen ka wastawa ettepaneku.

Juhataja **K. Wirma**: Aruandja lõpusõna ei tarwita. Rkl. Laarman'i poolt on tehtud ettepanek komisjoni ettepanekust wälja jätta „p. 8 Mäe-Rükeli talu 34,42 tiinu, p. 10 Ala-Rükeli talu osa 26 tiinu“. Pean tähendama, et rkl. Laarman'i ettepanek on tehtud wana punktide järjekorras. Komisjoni uues ettepanekus oleks nimetatud punktid 7-es ja 8-sas. (M. Laarman, põl.: Palun neid muuta, minul ei olnud komisjoni uut ettepanekut käepärast.)

Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 16 häält, wastu — 21, sellega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb § 1. komisjoni poolt esitatud kujul. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 1 wastu wõetud.

Aruandja **O. Pärlin** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 2 ja 3.

§ 2. Nimetatud maa-alad wabastatakse § 1. tähendatud ajast alates kõigist maksudest ja kohustustest maakonna ja walla heaks ja nende peale laiendatakse linna kohta käiwad seadused ja määrused.

§ 3. Wabariigi Walitsusele tehakse ülesandeks Walga linna administratiivpiirkonna plaan § 1 tähendatud piirides kinnitada ja siseministeeriumis alal hoida.

Juhataja **K. Wirma**: Kuulutan weerandtunnilise waheaja.

Waheaeg algab kell 7.05 min.

Pärast waheaega jätkub koosolek kell 7.25 min.

Koosolekut juhatab abiesimees **K. Wirma**.

Sekretäri kohal abisekretäär **O. Köster**.

11. Riigiasutuste töö koondamise seaduse täendamise seadus — II lugemisel. Üldkomisjoni aruandja **M. Juhkam** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu seaduseelnõu pealkiri.

Riigiasutuste töö koondamise seaduse täendamise seadus.

Aruandja **M. Juhkam** (loeb): Riigikogu poolt 20. juunil 1924 a. wastu wõetud riigiasutuste töö koondamise seaduse („Riigi Teataja“ nr. 83/84 — 1924. a.) § 1 täiendatakse järgmiselt:

Märkus. Riigikontrollis on ametnikkude ja teenijate wabastamise ning wastawate kohtade wakantseks jätmise õigus riigikontrollnõukogul.

J. Uibopuu (rhsw.): Lugupeetud rahwasaadikud! Riigiasutuste töö koondamise seaduse § 1-st täiendatakse märkusega, mis annab õiguse riigikontrolli nõukogul wastawaid ametkohti wakantseks jätta. Kuid kõnesolewa seaduse § 1-ne annab küll õiguse Wabariigi Walitsusele ja ühes selle märkuse 1-ga riigikontrollile, wastawaid ametkohti jätta wakantseks ja selle seaduse järele wabastatakse need ametnikud, kelle kohad likwideeritakse, kuid ei anna õigust likwideeritawa koha ametnikku, kui ta wilunud jõud on, kohale jätta ja vähemwilunud wabastada.

Kuid tegelikus elus on see palju sekeldusi esile toonud, sest ametiasutuste juhtidel ei ole arutusolewa seaduse põhjal mitte wõimalust ja õigust jätta teenistusse wilunud ametnikka ja on kohustatud wabastama neid, kuna wõrdlemisi noored ja wilumata ametnikud kohtadele jääwad. Selle üle on igale rühmale Riigikogus wastawad märgukirjad tulnud posti-telegraafi ja raudtee kutseorganisatsioonide poolt, kus palutakse seda wiga parandada. Sellepärast teen mina ettepaneku selles täiendusseaduses sõna „märkus“ järele wõtta juurde sõna „1“ ja sõna „riigikontrollnõukogul“ järele wõtta juurde: „Märkus 2. Riigiametnikkude ja -teenijate ametist wabastamisel tuleb esimeses järjekorras wabastada neid, kes lühemat aega teenistuses seisnud.“

Sellega oleks siis rahuldatud raudtee ja posti-telegraafi kutseorganisatsioonide nõudmine ja ühtlasi ka walitsusasutuste nõudmised, et neil oleks wõimalik vähemwilunuid ametnikka ametiasutuste koondamise puhul ametist wabastada ja rohkemwilunuid teenistusesse jätta.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **M. Juhkam**: Parandus komisjonis arutamisele ei tulnud ja sellepärast palun parandust eraldi hääletada.

Juhataja **K. Wirma**: Rkl. Uibopuu poolt on tehtud järgmine ettepanek: Sõna „märkus“ järele võtta juurde „1“ ja sõna „riigikontrollnõukogul“ järele võtta juurde: „Märkus 2. Riigiametnikkude ja -teenijate ametist wabastamisel tuleb esimeses järjekorras wabastada neid, kes lühemat aega teenistuses seisnud.“ Panen rkl. Uibopuu ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on Uibopuu ettepanek vastu wõetud. Panen seaduse teksti täiendatud kujul hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu tekst teisel lugemisel vastu wõetud.

12. Eesti wabariigi ja nõukogude sotsialistlikkude wabariikide liidu wahel sõlmitud posti, telegraafi ja raadiotelegraafi ning telefoni konwentsioonide ja rahaliste posttransferitide wahetuse kokkuleppe kinnitamise seadus — I lugemisel.

Wäliskomisjoni aruandja **J. Laidoner**: Austatud Riigikogu liikmed! Sennijani on postilisi läbikäimisi Eesti wabariigi ja nõukogu wabariikide liidu wahel toimetatud ajutise kokkuleppe põhjal, mis on maksew 1922 a. algusest. Selle kokkuleppe põhjal talitatakse ainult liht- ja tähtkirjade saatmist ja ka liht postisaadetiste saatmist. Kuna aga tegelik elu nõuab, et kahe naabri wahel, Eesti wabariigi ja meie suure naabri wahel, postiline läbikäimine laiemale alusele seataks, et kõiksuguseid saadetisi wõiks saata, et oleks sisse seatud telefoni, telegraafi, raadiotelegraafi ühendus, rahatransfertide saatmine jne., siis on tänawu aasta suwel sõlmitud nende kahe maa esitajate wahel sellekohased kokkulepped: posti, telefoni, telegraafi ja raadiotelegraafi konwentsioonid, ja peale selle veel kokkulepe rahatransfertide saatmise üle. Need konwentsioonid on kõigile härradele Riigikogu liigetele kätte saadetud ja sellepärast juhin tähelpanu ainult selle peale, et need konwentsioonid on umbes sarnased, nagu nad Riigikogu poolt on kinnitatud üldise posti konwentsiooni alusel.

Peab tunnistama, et tegelik elu nõuab, et läbikäimine meie ja meie suure naabri wahel oleks wõimalikult reguleeritud ja korraldatud ning igale kodanikule kättesaadaw ja juba sellepärast peaks soowitawaks tunnistama neid konwentsioone kinnitada.

Peale selle on nende konwentsioonide kinnitamine suur samm edasi normaal wahekorra jaluleseadmiseks meie ja nõukogude wabariikide liidu wahel.

Wäliskomisjoni nimel teen ettepaneku käesolewat seadust esimesel lugemisel vastu wõtta.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu wõetud.

13. Eesti kultuurkapitaali seadus — I lugemisel. Hariduskomisjoni aruandja ja **B. Oja**: Austatud Riigikogu liikmed! 1921 a. esitati kultuurkapitaali seadus, milles ettenähtud sissetulek wiinatshekikidest sissetulnud raha. Selleaegse Riigivanema härra Päts'i soowil jäi aga see kui liig üldine seaduseelnõu lõpulikul ratifitseerimata ja tehti haridusministeeriumile ülesandeks täielikum seaduseelnõu wälja töötada. 1923 a. sügisel töötati seaduseelnõu ka haridusministeeriumi poolt wälja ja esitati 1924 a. weebruarikuul Wabariigi Walitsuse kaudu Riigikogule, kus ta Riigikogu juhatusel poolt rahaasjanduse komisjoni anti, kus see seadus 7. märtsil 1924. a. alamkommissjoni anti. Alamkommissjon alustas tööd 7. mail ja lõpetas 15. mail, arutades seaduseelnõu wiiel koosolekul.

Rahaasjanduse komisjon asub seaduse arutamisele 20. mail ja esitab seaduseelnõu Riigikogule 5. juunil. 3. oktoobril antakse seaduseelnõu hariduskomisjoni, kes seda üheksal koosolekul arutas ja nüüd selle Riigikogule esitab. Nii, kui seaduse § 1. näha, on kultuurkapitaali ülesanne toetada igasuguseid teadust ja kunsti arendawaid asutusi, ettevõtteid ja isikuid. Senni on nimetatud otstarbeks teatawad summad haridusministeeriumi eelarwes ette nähtud, kuid sellekohased wadjadused on nii mitmesugused ja iselaadilised, et wõimatu on neid riigiasutuse eelarwe kaudu rahuldada. Ka on asjasthuwitatute ühingute ja asutuste osawõtmine toetussummade jaotamisest

ning nende otstarbe äramääramisest kõigiti soowitaw. Kogu seda asja wõib ainult sellekohase eriseaduse ja wastawate põhimääruste kaudu reguleerida. Seaduse § 1. äratähendatud ülesannete täitmiseks tuleks kultuurkapitaali kanda panna iga-aastased toetussummad teatri-tele, muusikakoolidele, erakunstikoolidele, kehakultuuri arendawatele asutustele ning teaduslikka uurimisi korraldawatele seltsidele ja isikutele. Samuti tuleks kultuurkapitaalist määrata igasugused töö-, täiendus- ja reisistipendiumid teadlastele, kunstnikkudele ja kirjanikkudele ja ka paiukirahad neile, kes juba töowõimetud ja nende perekondadele surma puhul. Ühes sellega oleks waja kultuurkapitaali abil teostada meie lahkunud kultuurtegelaste mälestuse jäädwustamist nende haudade eest hoolitsemise ja mälestusmärkide püstitamise kaudu. Wiimati tuleks kultuurkapitaali abil mõnele waimlist ja kehalist kultuuri edendawale asu- tusele wastawaid hooneid ehitada.

Wiimaseid ülesandeid tuleks mitme aasta jooksul teostada. Kõigile nendele eel- poolnimetatud kultuurkapitaali ülesanne- tele juurde lisas hariduskommisjon weel rahwahariduse tõstmise, mis leiti ka üheks kultuurkapitaali ülesandeks olewat. Suuremad lahkuminewad arwamised tulid ette kehakultuuri toetamise küsimuses kultuurkapitaali kaudu. Siin arwasid ühed, et kehakultuur meil sarnaselt wälja on kujunenud, et seda kultuuriks pidada ei saawat ja esinesid ettepanekuga keha- kultuuri toetamist kultuurkapitaalist wälja heita. Heideti isegi ette, et sport liiga hasartne ja terwestrikkuw ja järelikult hä- wituswäärne olla ja näidatakse, et kirjan- dus, kujutaw- ja helikunst palju peene- maid ilutundeid elule kutsuda kui seda sport teeb. Mina kõnelesin hiljuti wanema koorijuhatajaga, kes minule seletas, et helikunst ka inimesi wäga hasarti wiib. Nii räägib tema eraldi wanadest koorili- getest, kes lauldes seda niisuguse wai- mustusega teewad, et neid enam sugugi juhataja taktikepp waimustada ei tar- witse, waid neid tagasi peab hoidma üle- liiga hasarti minemast. Sedasama wõime öelda kirjanduse kohta; on inimesi, kes teatud kirglusega kirjandust loewad ja neid tagasi hoidma peab nende tegewus- est. Sama on ka inimesi, kes kujutawat kunsti nautides hasarti lähewad. Nii wõib öelda, et inimesel elus teatud tarwidus on hasarti minna, ja hukka mõista tuleks

ainult niisugune hasart, mis inimese kul- tuurile alandaw on. Spordi kohta ei saa aga wist keegi öelda, et see inimese peale alandawalt mõjub, waid et ta ikkagi üks headest ja inimese terwisele kasu- toow tegur on. Kui aga arwatakse, et meil sport mitte küllalt õigele sihile ei ole rajatud, siis on see üks kultuurkapi- taali nõukogu ülesanne seda õigele alu- sele rajada.

Teaduslikust seisukohast ei ole aga sporti kunagi hukka mõistetud. Saksa- maal, Soomes ja ka Wenemaal töötawad hulk eriteadlasi spordi probleemide kallal wastawates kõrgemates õppeasutustes ja nende otsused on heakskiitwad spordi kohta. Ka meil peab sellele seisukohale jõutama. Meie spordiliikumine on alles nõrk wari sellest, mis mujal sellel alal tehakse. Ka meil on tarwis spordile tea- duslik alus luua, seda õigetele rööbastele juhtida ja selleks on tarwis kultuurkapi- taalist toetust ja tuge leida.

Kui meie ka kunstile ja kirjandusele tema kõrge aukoha anname, ei saa ometi tunnistamata jätta spordi suurt kaswa- tuslikku tähtsust. (J. Piiskar, is.: Kas jalgpall ka kunst on?) Igatahes on. Meil nähakse ainult, et pomme tõstetakse, hüpatakse ja küsitakse, mis see meile kätte annab? (L. Johanson, sd.: Nad esitawad Eestit Euroopas!) Jah, paremini kui kirjanikud seda teewad. (L. Johanson, sd.: Püttsepp ja teised — need esi- tawad Eestit Euroopas?) Pare- mini igatahes, kui meie kirjanikud ja kunstnikud seda on teinud.

Unustatakse aga sealjuures, kui palju need inimesed endas sellega jõupingutust ja tahtejõudu on üles näidanud, mida nad saawutanud. Ei saa ainult laulda, ilukir- jandust lugeda ja kunsti maitsta; on tar- wis ka tugew ja karske kehajõud ja osa- wus tegutseda. Ainult terwes kehas asub terve hing.

Hariduskommisjoni enamus pooldas siiski seda, et ka kehakultuur wäärib omale koha teiste kultuurialade kõrwal.

Nende sihtide kättesaamiseks, mille poole kultuurkapitaal tüürib, nõuab kul- tuurkapitaal kunni 50 miljonit marka aas- tas. Suuremaks sissetulekuallikaks on siin sissetulekud alkoholiliste jookide müügist ette nähtud. Selle maksustamist on rahaasjanduse komisjon laiendanud. Kuna Wabariigi Walitsuse eelnõus ainult

„joogipiiritus ja wiin“ maksustamise alla kuulused, on rahaasjanduse komisjon siia juurde wõtnud weel „liköörid, napsid ja wäljamaalt sissetoodawad alkoholilised joogid.“ Et wiimased Wabariigi Walitsuse eelnõust ainult sellepärast wälja olid jäänud, et aktsiisi peawalitsus nende õiglase maksustamise nende väga mitmesuguse müügihinna järele liig raskeks pidas, siis wormuleeriti § 3, mis sellest maksustamisest liig üldiselt kõneles, kokku leppides aktsiisi peawalitsusega täiesti ümber, nii et see ka walitsuse esitajatele wastuwõetaw oli. Nüüd uues redaktsioonis ei wõeta likööride pealt maksu mitte enam 3% nende müügihinnast, waid selle puhastatud piirituse pealt, mis aktsiisivalitsus walmistamiseks annab 5%, wäljamaalt sissetoodud alkoholiliste jookide pealt aga wõetakse 10% nende jookide tollimaksust.

Tubakas ja tubakasaadused olid Wabariigi Walitsuse eelnõus kultuurkapitaali maksust wabad; rahaasjanduse komisjon otsustas neid, kui mitte väga tarwilikka maitseaineid, ka maksustada, aga ainult 3% suuruses, nende aktsiisimaksust, mis läinud aastal 200 miljonit oli. Wabariigi Walitsuse ettepanekus taheti kultuurkapitaali maksu wõtta ka kinode ja muude lõbustusasutuste pealt 20% suuruses, rahaasjanduse komisjon alandas selle 10% peale. Maksustamise alt jäeti aga wälja teatrite- ja kontsertetendused, sest et arwati mitte sünnis olewat, kui meie kultuurasutusi, mida meie kultuurkapitaaliga toetame, teisest küljest jälle maksustame ja nende tarwitamise seega rahwale kallimaks teeme. Hariduskomisjon lisas juurde § 4, mis ette näeb kultuurkapitaali sissetulekuks trahwirahad, mis isikutelt joobnud olekus awalikku kohta ilnumise eest kohtu poolt määratud.

§ 9. leiti aga tarwilik olewat nende isikute wälispasse kultuurkapitaali maksust wabastada, kes wäljamaale edasiõppimise otstarbel sõidawad, kuid just mitte otsekohe wäljamaa õppeasutustesse, waid mõnel muul teel seal oma edasiõppimist jätkawad.

On ka arwamist awaldatud, et tuleks eemaldada sissetulekut alkoholi müügist, kuid teiselt poolt on näidatud, et sissetulekud alkoholist tulewad just rahwa kultuuri tõstmiseks ära kasutada. Arwamised, et terve kultuurkapitaal nullini langeta wõiks siis, kui rahwas alkoholi tar-

witamisest loobub, ei peaks kartusele põhjust andma, sest kui rahwas loobub alkoholi tarwitamisest, siis on ta osanud omale teistsuguseid ajawiiteabinõusid leida ja kui rahwas seda on suutnud, siis leiab ta ka selleks warandust ja abinõusid, kuidas wäärtuslikku kultuuri edendada. Nüüd aga, kus suured rahwahulgad alkoholi tarwitamiseks oma aega ja raha tarwitawad, tuleb alkoholimüügist saadud sissetulekut selleks ära kasutada, et wõimalust mööda suuremaid rahwahulke kainele ajawiitmisele awatleda. Nii ei seisa selles mingisugust halbtust, kui kultuurkapitaali maksu wõetakse wiinamüügist.

Mis erikapitaalidesse enestesse puutub, siis oli Wabariigi Walitsuse eelnõus igale wiiest erialast määratud 15 miljonit puutumata aluswara, mille protsente nimelt iga aasta wõis ära tarwitada, sinna juurde lisades puuduwaid summasid eelarwe korras. Rahaasjanduse komisjon asus seisukohale, et sarnased puutumata surnud aluswarad mitte otstarbekohased ei ole. Olemas on nende jaoks praegu wiinamüügist sissetulnud seiswat kapitaali kõigest 40 miljonit, nii et esialgul igale erialale puutumata aluswara wast pool sellest puudu jääks, mis aluswaral peaks olema. Nii tuleks protsente aluswaradele liig wähe ja peaks eelarwes endiselt suuremad summad määrama. Et aluswarasid ka aastaastalt täiendada tuleks, kunni 15 miljonit igale ühele koos on, siis halwaks sarnane talituswiis kultuurkapitaali tegewuse kohe algusest ära wõi aga lasuksid kultuurkapitaali summad eelarwe peal niisama raskelt, nagu nüüd. See oleks niihästi maksumaksjatele, kui ka kunsti- ja teaduslikkudele ringkondadele ühtewiisi wastuwõtmatu. Rahaasjanduse komisjon otsustas sellepärast neid puutumata aluswarasid ülepea mitte luua, waid erikapitaalide walitsemisorganid oleksid peajasjalikult selleks olemas, et iga-aastaseid sissetulekuid ära jaotada. Selle wiisiga saaksid summad, mis kultuurkapitaali jaoks sisse tulewad, kohe täie hooga kultuurtöösse rakendatud ja kapitaal oleks ka liikuwam ja elutarwidustele lähem, sest ei wõi ju mitte arwata, et iga wiie eriala jaoks iga aasta just ühesugused summad tarwis läheksid. Summade ülekandmine ühest aluswarast teise oleks aga wõimatu. Seisew kapitaal aga koguneks wast aegajalt ülejäänud aastel

tarwidustele lisaks saaks. Hariduskommissjoni enamus aga asus seisukohale, et sarnased erikapitaalid tarwilikud on, sest kui meie ka ühte wõi teist kultuurharu vähem wõi rohkem hindame, ei wõi üldisest seisukohast waadates ometi ühele ega teisele rohkem wõi vähem tähelpanu kinkida. Üldisest rahwa seisukohast on nad kõik ühewõrra tähtsad. Nende summade ärajagamist aga kultuurnõukogu hooleks jätta, see kutsuks igakordse tüli kultuurnõukogus esile, kui summad jaotusele tulewad. Ettenähtud $\frac{1}{5}$ sihtkapitaalist, mis Wabariigi Walitsuse jaotada, on wõimalik erakordseid kõrwalkaldumisi, ühe wõi teise kultuurala eesõigustamiseks teha, kuhu elu seda seks korraks nõuab.

Niisama leidis hariduskommissjon, et tarwilikud on kindlad aluswarad, mille loomine alguses wäiksem wõib olla, nimelt 3 miljonit marka, ja mis iga-aastasest kultuurkapitaali sissetulekust suurendatud saaksid. Sarnased puutumata aluswarad on aga tarwilikud kordadel, kui kultuurkapitaali sissetulekud peaksid wähenema wõi hoopis ära jääma, nii öelda, mustapäewade jaoks. Ka sel juhtumisel, kui rahwas alkoholi tarwitamisest loobuks aastate jooksul, oleks kogutud kultuurkapitaaliks kindel aluswara, mille protsendid nii mõndagi lahendada aitaksid.

Iga sihtkapitaali tarwitamise üle otustamiseks näeb seadus ette sellekohast autonoomset walitsust, mida asjaomaste ühingute, seltside, asutuste ning ettewõtete esitajad moodustawad. Teataw kontroll nende walitsuste tegewuse ja kawatsuste üle kuulub kultuurkapitaali nõukogule, mille koosseisu seadus ette näeb. Selle nõukogu kaudu esitatakse ka Wabariigi Walitsusele üksikute aluswarade soowiawaldused iga-aastaste summade saamise kohta kultuurkapitaalist. Majanduslikku järelwalwet kultuurkapitaalist maksetud summade tarwitamise üle nii haridusministeeriumi kui ka aluswarade walitsuste poolt teostab riigikontroll. Nende walitsemisorganide tarwitada jääb $\frac{4}{5}$ kultuurkapitaali aastasest tulust, kuna $\frac{1}{5}$ jääb Wabariigi Walitsusele ärajagamiseks tema oma äranägemise järele. Üksikute aluswarade walitsemisorganide poolt tehtud eelarwed tulewad esitada kultuurkapitaali nõukogule, mis haridusministeeriumi juurde luuakse ministri wõi tema abi juhatusel ja millest osa wõ-

tawad erikapitaalide, Tartu ülikooli ja rahaministeeriumi esitajad. Rahaasjanduse komisjon lisas selle nõukogu liikmeteks weel juurde kolm esitajat Riigikogu poolt ja Tartu ülikooli poolt ühe esitaja asemel 2. Riigikontrolli esitaja, kui komisjoni hääleõigusega liige, kustutati maha, sest et riigikontroll terwet kultuurkapitaali asutust rahalisest küljest rewideerima peab ja siis õige ei ole kui tema esitaja walitsemisorganides kaasa otsustab. Selle seisukohaga ühines ka hariduskommissjon.

Hariduskommissjoni nimel panen ette seaduseelnõu I lugemisel wastu wõtta.

A. Jõeäär (sd.): Austatud Riigikogu liikmed! Käesolew seaduseelnõu on peaaegu lahutamatu seotud eelnõuga, mis täna juba Riigikogus otsustati rahaasjanduse komisjoni anda, see on piirituse ja alkoholiliste jookide müügiseaduse eelnõuga. Mina arwan, et käesolew seaduseelnõu on niiwõrd selle komisjoni antud seaduseelnõuga seotud, et tema arutamist sennikaua kunni rahaasjanduse komisjon piiritusemüügi seaduse kohta lõpuliku seisukoha wõtab, katkestada tuleb. Need seadused on üksteisega lahutamata ühenduses. Käesolewas seaduseelnõus on ette nähtud, et teataw protsent alkoholiliste jookide müügist saada-wast rahast kultuurkapitaali heaks arwatakse. Kui meie nüüd selle seaduse juba ette wastu wõtame, siis seome sellega rahaasjanduse komisjoni käed ja teeme komisjonile wõimatuks piiritusmüüki kas wõi hoopis ära kaotada. Ja kui alkoholilisi jooke enam olemas ei ole, siis ei saa ometi alkoholiliste jookide müügisummast üht osa kultuurkapitaali heaks määrata. (W a h e l h ü e L. J o h a n s o n'i, sd. poolt.) Mina tahan ettepanekuga esineda, et alkoholiliste jookide müük täielikult ära saaks kaotatud. Kui teie sellesse ettepanekusse ei usu, ei ole midagi parata. Aga inimesel peab hea usk oma ettepaneku tegemise juures olema.

Selle tõttu teeksin ettepaneku käesolew seaduseelnõu päewakorrast ära wõtta kunni rahaasjanduse komisjon piiritusemüügi seaduse uuesti läbi waatab.

Juhataja **K. Wirma**: Rkl. Jõeäär'i poolt on korra kohta ettepanek tehtud käesolew seaduseelnõu päewakorrast ära wõtta. Ettepaneku kohta on sõna rkl. Weberman'il.

E. Weberman (rhwsu.): Rkl. Jõeäär oma ettepanekut põhjendades ütles, et oleks tarwis täna päewakorras olnud seaduseelnõu puhul ka kultuurkapitaali seadust rahaasjanduse komisjonis arutada. Seda ettepanekut ei saa aga kuidagi toetada, sest ta on täiesti otstarbetu. Seesama seaduseelnõu, millest rkl. Jõeäär räägib, oli juba rahaasjanduse alamkomisjonis läbi kaalutud... (Wahelhuües L. Johanson'i, sd. poolt.) Lubage härra Johanson, mina olin kultuurkapitaali alamkomisjoni liige ja tean väga hästi, kui pikalt ja põhjalikult seal seda seadust arutati. Isegi aktsiisi peawalituse ülem sai sinna kutsutud ja tema arwamine ära kuulatud. Pärast hariduskomisjoni soowitati seaduseelnõu just rahaasjanduse komisjoni saata, mida ka tehtud on, ja seal on selle seaduseelnõu arutamiseks terwe rida koosolekuid kulutatud. Nii et teist korda seda seaduseelnõu sinna uuesti anda oleks lihtsalt selle seaduse eitamine. Kui Teie kultuurkapitaali seaduse wastu olete, siis tehke wastaw ettepanek, aga ärge tehke seda komisjoni andmise näol.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja B. Oja: Härra Jõeäär'i ettepanekuga ei saa ma mitte ühineda sellepärast, et käesolew seaduseelnõu oli nii haridus- kui ka rahaasjanduse komisjonis. Hariduskomisjon ei ole seaduseelnõu juures suuremaid muudatusi teinud, waid suuremalt jaolt ühineb nende parandustega, mis tehti rahaasjanduse komisjonis, wälja arwatud üks juurdelisatud paragrahw, kus ette nähakse weel suuremaid sissetulekuid kultuurkapitaali heaks, — wälja arwatud põhimõtteline seisukord, kas aluswarasid luua wõi mitte. Rahaasjanduse komisjon asus seisukohale neid mitte luua, kuid hariduskomisjon arutas seda küsimust omakord ja leidis, et neid siiski luua tuleb. See on põhimõtteline küsimus ja ainult seks otstarbeks käesolewat seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni tagasi anda ei ole mingit põhjust. Kui härra Jõeäär arwab, et käesolewat seadust tarwis kokkukõlla wiia piirituse ja alkoholiliste jookide müügiseadusega, siis arwan mina, et selleks mingisugust tarwidust ei ole. Piirituse ja alkoholiliste jookide

müügiseadus ei näe mingit piirituse ja alkoholiliste jookide müügi keeldu ette; waid näitab müügi korraldused ette. Nii et mingisugust ühendust sellel seaduseelnõul kultuurkapitaali seadusega ei ole. (L. Johanson. sd.: Kust Teie teate, missuguse kuju see rahaasjanduse komisjonis saab.) Rahaasjanduse komisjon on sellele seadusele juba kuju andnud, teist kuju ta temale enam ei anna. Mina hariduskomisjoni nimel selle ettepanekuga ühineda ei saa.

Juhataja K. Wirma: Asun rkl. Jõeäär'i ettepaneku — käesolew seaduseelnõu tänasest päewakorrast ära wõtta — hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud

Panen seaduseelnõu I lugemisel wastuwõtmiseks hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu I lugemisel wastu wõetud.

Sõna on ettepaneku tegemiseks aruandjal.

Aruandja B. Oja: Teen ettepaneku käesolewa seaduseelnõu I ja II lugemise wahel 3. päewalist waheaega mitte pidada.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

14. Põllutöölise töö- ja palgaolude korraldamise seaduse tühistamise seadus — M. Martinson'i ettepanek.

M. Martinson (põl.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selle seaduse, nimelt põllutöölise töö- ja palgaolude korraldamise seaduse muutmisseaduse, I lugemisel wõeti pikalt sõna ning toodi ette kõik need pahed ja wead, mis see seadus ellu toonud. Näidati ära, et tema eluwõõraks on jäänud, et teda ei tarwita kumbki pool, ei tööandja ega ka põllutööline ise, kuna tema ainult takistus teeb tegelikus elus ja, wõib olla, koguni väga terawaid wahekordi tööandja ja töölise wahel tekitab. On selgeks tehtud, et selle seaduse järele tegelikus elus tarwidust ei ole. Nüüd on päewakorrale tekkinud selle seaduse muutmisseadus,

mille arutamisel on ära näidatud need üksikud pahed, mis selles seaduses leiduvad. Mina pean aga ütlema, et selles seaduses leidub veel paragrahwe, — nimelt § 9, milles käsitatakse õnnetujuhtumisi, — seda paragrahwi lähemalt silmitsedes leiame, et see meie oludes wastuwõetaw ei ole. Nimelt tulewad niisugusel korral, kui tööline töö juures wigastada saab mingisuguse õnnetujuhtumise läbi, tööandjal kõik tagajärjed enese kanda wõtta, ka sel juhtumisel, kui õnnetujuhtumine, wõib olla, töölise lohakuse läbi sündis, ja tööandja selles kuidagi süüdlane ei ole. Sagedasti wõib koguni juhtuda, et tööandja peab töölisele kogu eluaeg pensiooni maksma, kui tööline töøjõu on kaotanud. Põllumees ei saa aga kuidagi seda selgeks teha, et tööline mitte töö juures wiga ei saanud, kui ta seda ka püüaks. Kujutage enesele ette, kuidas saab põllumees-peremees seda selgeks teha, kui tema isiklikult töö juures ei ole, kuna aga töölised ikka omawahel teineteise eest seisawad ja nii ei saa peremees ka kohtus selgeks teha, et õnnetujuhtumine töölise lohakuse tõttu on tekkinud, kuna kohus kunagi selgitust ei nõua tööliselt, waid tööandjalt. Ma ei taha selle seaduse üksikute paragrahwide juures täna pikemalt peatada. Nagu ma juba tähendasin, on pikemalt waieldud ja kõneldud selle seaduse muutmisseaduse juures. Ja kui pikemalt selle seaduse tühistamise seaduse juures peatada, siis wõiksid need waidlused pikale wenida, mis wast Riigikogu aja kokkuhoidmise seisukohalt soowitaw ei ole. Mina leian, et töökaitse komisjon peaks oma seisukoha minu poolt Riigikogule esitatud seaduseelnõu kohta wõtma. Teen ettepaneku põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse tühistamise seadus töökaitse komisjoni anda.

L. Johanson (sd.): Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse kohta on töökaitse komisjon seisukoha wõtnud, mis päewakorra järgmise punkti all näha. Töökaitse komisjon on asunud seisukohale, nagu aruandja selle seaduse juures ette kandis, et seaduse need osad, mis ei nõua segakomisjoni otsust, tulewad ellu wiia. Riigikogu on samasugusele seisukohale asunud, seda seadust I lugemisel wastu wõttes. Nagu näha aga käiakse ja tarwitatakse siin neid

pretsedente, mis kommunistid on loonud ja tullakse seaduse tühistamise seadusega wälja sel ajal, kui on asunud küsimuse arutamisele, kuidas seadust rohkem ellu wiia. See on muidugi meeleeawalduse ettepanek, mis põllumehed praegu teewad. Mis selle ettepaneku tagamõte on, see jääb nende oma saladuseks. Wõib olla, on see ka tingitud sellest wastutamata opositsioonist, mida nüüd kõigi abinõudega tehakse ja mille kulusid kannawad need Mulgimaa peremehed, kellel lina kasw tänawu hea olnud. Muidugi, kui ettepanek sellest seisukohast tehtud on, siis wõib ta ju töökaitse komisjoni minna ja ka Riigikogus arutusele tulla, — küllap Mulgimaa peremehed need kulud kannawad.

K. Tonkman (põl.): Austatud Riigikogu liikmed! Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse tühistamise seadus ja põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse muutmise seadus on kaks isesugust asja, nad ei kuulu mitte ühte, nagu härra Johanson seda siin tõendada tahtis. Kui töökaitse komisjon seisukoha wõttis teatud paragrahwide muutmise kohta, mis põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamisse puutub, siis oli see ainult teatud paragrahwide kohta ja mitte terve seaduse kohta. Kui sellelt kõnetoolilt mina ja teised põllumeestekogude liikmed mõnede puuduste kohta rääkisid, siis hüüti pahemalt poolt väga sagedasti wahele — ärge rääkige asjust, mis praegu päewakorras ei ole. Praegune olukord nõuab aga, et meie peame tingimata põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse tühistama. Selle seaduse ärakaotamine on väga tarwilik ja oleks soowitaw, et kord see küsimus töökaitse komisjonis läbi arutataks ja kindlate ettepanekutega Riigikogule esitataks. Kui meie praegu asuksime otsukohe selle seaduse arutamisele wõi tagasilükkamisele, siis ei ole see õige. Mina pooldan täiesti seda ettepanekut, mis rkl. Martinson tegi, et see seadus tuleb anda töökaitse komisjoni põhjalikuks läbikaalumiseks.

Juhataja **K. Wirma**: Rkl. Martinson'i poolt on ettepanek põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse tühistamise seadus anda töökaitse kom-

misjoni. (Hä äletatakse.) Ettepaneku poolt on antud 28 häält, vastu 18 häält, seega on otsustatud anda seaduseelnõu töökaitse komisjoni.

15. Põllutöölise töö- Töökaitse
aja ja palgaolude kor- komisjoni
raldamise seaduse aruandja **J.**
muutmise seadus — **Woiman** (loeb):
II lugemisel. Põllutöölise töö-
aja ja palgaolude
korraldamise seaduse muutmise seadus.

M. Martinson (põl.): Lugupeetud rahvasaadikud! Et eelmine seadus komisjoni anti, kuna aga käesolev seadus selle seaduse muutmist käsitab, siis ei ole mõtet tema arutamisele asuda, enne kui palgatöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse tühistamise seaduse saatus selginud ei ole. Sellepärast teen ettepaneku põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse muutmise seaduse II lugemise jätkamine katkestada kunni põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse tühistamise seaduse saatus selgunud.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Woiman**: Härra Martinson'i ettepanekuga ei saa mina mitte ühineda... (L. Johanson, sd.: Aga Mulgimaa peremees ühineb.) ... sest põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse muutmise seadus oli töökaitse komisjonis arutamisel ja seal rõhutati põllumeeste poolt, et meil tuleb see seadus ära kaotada. Töökaitse komisjon oma enamuses otsustas põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse muutmise seadus vastu võtta. Sellega andis töökaitse komisjon oma enamuses otsuse, et see seadus ei tule mitte ära kaotada, vaid et tema tuleb ellu viia. Sellepärast ei saa ka mina ühineda härra Martinson'i ettepanekuga, vaid waidlen kindlasti selle vastu ja arwan, et ka Riigikogu enamus seda mõtet, mis töökaitse komisjon avaldas, pooldab seda rohkem, et Riigikogu selle seaduse arutamise puhul I lugemisel teda vastu võttes ka pooldas ja töökaitse komisjoni enamuse seisukohale asus. Kõigil neil põhjustel võib tõesti ja kindlasti oletada, et põllutöölise

tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse muutmise seadus tahetakse ellu viia ja mitte teda ära kaotada. Sellepärast ei saa mina ka härra Martinson'i ettepanekuga komisjoni nimel ühineda.

Juhataja **K. Wirma**: Otsustamisele tuleb rkl. Martinson'i ettepanek põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse muutmise seaduse II lugemise jätkamine katkestada, kunni põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse tühistamise seaduse saatus selgub. (Hä äletatakse.) Ettepaneku poolt on antud 27 häält, vastu 27 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud. (K. Einbund, põl.: Palun sedelitega häälendada.) Palun sedelid wälja jagada. (Hä äletatakse.) Häälendamise tagajärjed on järgmised: ettepaneku poolt 31, vastu 29 häält, — seega on ettepanek vastu võetud.

16. Päewakorra-punk- Aruandjate puu-
tide 11—15 arutami- dumise pärast ei
selt ärajäämine. tule arutamisele
järgmised päe-
wakorra-punktid:

11. Seadus eraadwokaatide kohta — III lugemisel.

12. Riigiteenistusseadus — II lugemisel.

13. Tulumaksu muudatuste seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

14. Tulumaksu-seaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

15. Tulumaksu-seaduse osalise muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

17. Ristikheinase- Rahaasjanduse
emne kohta komisjoni aru-
wäljaweotolli andja **H. Ostrat**:
maksmapanemi- Ristikheinaseemne
se seaduse aru- kohta wäljaweotolli
tamiselt ära- maksmapanemise sea-
wõtmine. duseelnõu on rahaas-
janduse komisjoni

poolt kokku liidetud tolli-põhitariifide osalise muutmise seadusega. Wiimane on Riigikogu poolt vastu võetud ja seaduseks saanud. Nii kaob tarwidus käesole-

wat seaduseelnõu edasi arutada. Raha-
asjanduse komisjoni nimel teen ettepa-
neku käesolew seaduseelnõu arutamisel
ära wõtta.

Juhataja **K. Wirma**: Aruandja
poolt on ettepanek tehtud käesolew sea-

duseelnõu arutamisel ära wõtta. (Hää-
letatakse.) Nähtawa enamuse-
ga on ettepanek wastu wõetud.

Päewakord on läbi, lõpetan koosoleku.
Koosolek lõpeb kell 8.20 min. õhtul.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **J. Tõnisson**.

Abiesimees **K. Wirma**.

Abisekretäär **Osk. Köster**.

Abisekretäär **J. Wain**.